

38-

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

38.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

23-27 MAYIS 2016
EDİRNE

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3490-2
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 175-2

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ÖZME

23-27 Mayıs 2016 tarihlerinde gerçekteřtirilen
38. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu,
Trakya Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekteştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Yusuf KOŐAR

ISSN: 1017-7655

Kapak Fotoğrafı: Nurcan YAZICI METİN - Ü. Melda ERMIŐ - Akın TUNCER,
Demirköy Fatih Dökümhanesi Kazısı
2015 Yılı Çalışmaları

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

İsmail Aygöl Ofset Matbaacılık San. Tic. Ltd. Őti.
Tel: 0312 310 59 95
ANKARA-2017

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

Prof. Dr. Yener YÖRÜK (Trakya Üniversitesi Rektörü-Edirne)

Prof. Dr. Burçin ERDOĞU (Zeytinlik Höyük Kazısı Başkanı, Trakya Üniversitesi-Edirne)

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (Kırklareli Höyüğü Kazısı Başkanı-Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Rainer CZICHON (Oymağaç Höyüğü Kazısı Başkanı-Uşak Üniversitesi-UŞAK)

Prof. Dr. Engin BEKSAÇ (Trakya Üniversitesi-Edirne)

Prof. Dr. Mustafa ÖZER (Edirne Yeni Saray Kazısı Başkanı-Medeniyet Üniversitesi-İstanbul)

Prof. Dr. Andreas SCHANNER (Boğazköy Kazısı Başkanı-Alman Arkeoloji Enstitüsü-İstanbul)

Prof. Dr. Christopher ROOSEVELT (Kaymakçı Yerleşimi Kazısı Başkanı-Koç Üniversitesi-İstanbul)

Prof. Dr. Stefania MAZZONİ (Uşaklı Höyük Kazısı Başkanı-Floransa Üniversitesi-İtalya)

Prof. Dr. Musa KADIOĞLU (Teos Antik Kenti Kazısı Başkanı-Ankara Üniversitesi-Ankara)

Prof. Dr. Sabina LADSTATTAER (Efes Antik Kenti Kazısı Başkanı-Avusturya Arkeoloji Enstitüsü-Avusturya)

Prof. Dr. Özlem ÇEVİK (Ulucak Höyük Kazısı Başkanı-Trakya Üniversitesi-Edirne)

Prof. Dr. Sachihito OMURA (Kalehöyük Kazısı Başkanı-Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü-Kırşehir)

YAYIN KURALLARI

Genel Müdürlüğümüzce her yıl düzenlenen “Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu’nda sunulan raporlar, bu yıl da kitap olarak basılacaktır. Gönderdiğiniz rapor metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, 13.5x19 cm.lik bir alan içinde 10 punto ile, satır aralığı 10 punto olacak şekilde, tirelemeye dikkat edilerek, Times New Roman fontu ile 10 sayfa yazılması,
- * Başlığın 14 puntoda bold ve satır aralığı 14 punto olacak şekilde yazılması,
- * Metinde ana başlıkların büyük harflerle ve italik, alt başlıkların ise küçük harflerle ve italik olarak yazılması,
- * Dipnotların metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda satır aralığı 8 punto olacak şekilde yazılması,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimlerinin italik yazılması,
- * Çizim ve resim toplamının 15 adetten fazla olmaması, fotoğrafların CD’ye JPG veya TIFF olarak kaydedilip gönderilmesi, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olması,
- * Çizimlere (Çizim:.....), resimlere (Resim:.....), haritalara (Harita:.....) olarak alt yazı yazılması ve kesinlikle levha sisteminin kullanılmaması,
- * Bildirilere, bütün yazarların mutlaka isim, unvan ve yazışma adresinin yazılması,
- * Metin çıktısı ile birlikte metnin mutlaka CD’ye yüklenerek gönderilmesi gerekmektedir, CD’deki metin ile metnin çıktısı uyumlu değildir. Aksi takdirde CD deki metin esas alınacaktır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleştirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç 1 Ağustos tarihine kadar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlar Şubesi Müdürlüğü, 2. TBMM Ulus/ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to the adress Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlar Şubesi Müdürlüğü, 2. TBMM Ulus / ANKARA until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Emel ERTEN, Murat ÖZYILDIRIM, Tuna AKÇAY Olba Kazıları – 2015 Dönemi Çalışmaları	1
Roland R.R. SMITH, Esen ÖĞÜŞ Aphrodisias 2015	17
Bora UYSAL, Ali ÇİFÇİ Elbistan Karahöyük Kazısı 2015	35
Şevket AKTAŞ Patara 2015 Kazı ve Koruma Çalışmaları	47
Ali BAŞ 2015 Yılı Keykubadiye Sarayı Kazısı	63
Erhan BIÇAKÇI, Yasin Gökhan ÇAKAN, Ali Metin BÜYÜKKARAKAYA, Martin GODON Tepecik-Çiftlik (Niğde) 2015 Yılı Kazı Çalışmaları.....	79
Hasibe İSLAM AKAT, İbrahim Hakan MERT 2015 Yılı Priene Çalışmaları	99
Rüstem ASLAN, Fecri POLAT Troia Örenyeri 2015 Yılı Çalışmaları.....	121
Zafer DERİN, G. Sümer EROĞLU, A. G. ERDEN, Mehmet YURTSEVER Meryem KIZIL, Yağmur YILDIRIM, Mehtap ÖZTÜRK İzmir'in Prehistorik Yerleşim Alanı Yeşilova Höyüğü 2015 Yılı Çalışmaları.....	143
Mustafa BEYAZIT, Kasım İNCE, H. Hüseyin BAYSAL Kale-i Tavas (Tabae Antik Kenti) Ören Yeri Kazıları 2014–2015.....	161
Scott BRANTING, Sevil BALTALI TIRPAN, Joseph W. LEHNER, Yasemin ÖZARSLAN, Dominique LANGIS–BARSETTI, Tuna KALAYCI, Nilüfer BATURAYOĞLU YÖNEY, Sarah R. GRAFF, Lucas PROCTOR Burak ASİLİSKENDER Kerkenes 2015	179
Ali BORAN, Halil SÖZLÜ, Yalçın KARACA, Mehmet MUTLU Razan AYKAÇ, İshak KOZAK Mersin – Silifke Kalesi Kazısı 2015 Yılı Kazı Çalışması	191

Engin BEKSAÇ, Özkan ERTUĞRUL, Hasan KARAKAYA Sinanköy Çalışmaları	213
Erdal ESER, Muhammed GÖRÜR, Meryem ACARA ESER Divriği Kalesi: 2015.....	223
Antonio LA MARCA La Trasformazione Dello Spazio Urbano Nell'area Centrale Di Kyme Eolica Aiolis Kyme'si Antik Kenti Merkezindeki Kentsel Alan Dönüşümü.....	237
Tenzile UYSAL, Rifat ERGEÇ, Timur DEMİR, Makbule EKİCİ Doğanpınar Barajı Arkeolojik Kurtarma Kazıları Yenice Höyük 2015	253
Eşref ABAY, Fulya Dedeoğlu KONAKÇI, Aslı ÜNAR, Gürkan ERGÜN, Fatih YILMAZ, Yakup Bora TEMÜR Beycesultan Höyüğü 2015 Yılı Kazı Çalışmaları.....	273
Asnu-Bilban YALÇIN Anadolu Kavağı, Yoros Kalesi 2015 Yılı Kazı Çalışmaları	287
Akın ERSOY, Burak YOLAÇAN, Hakan GÖNCÜ, Sarp ALATEPELİ Antik Smyrna/İzmir, 2014-2015.....	295
Şengül Dilek FUL, Murat TEKİN, Emine Saka AKIN, Tekin SUSAM, Canan HANOĞLU 2015 Yılı Sebastopolis Antik Kenti Kazı ve Restorasyon Çalışmaları	315
Elif Tül TULUNAY et alii Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2015 Yılı Kazısı.....	331
Erksin GÜLEÇ, İsmail ÖZER, Mehmet SAĞIR, İsmail BAYKARA, Serkan ŞAHİN 2015 Yılı Üçağzılı Mağarası Kazısı	359
V. Belgin DEMİRSAR ARLI İznik Çini Fırınları Kazısı 2015 Yılı Çalışmaları.....	371
Fulya DEDEOĞLU, H. Hüseyin BAYSAL, Erim KONAKÇI, Ali OZAN, Bora TEMÜR Ekşi Höyük 2015 Yılı Kazı Çalışmaları.....	389
Engin AKDENİZ, Aydın ERÖN 2015 Yılı Akhisar-Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü Kazısı.....	403

Aylin Ü. ERDEM İzmir Bayraklı Höyüğü 2015 Yılı Tunç Çağ Çalışmaları	417
Fatih ERHAN Magarsus Kazısı – 2015	427
K. Serdar GİRGINER, Özlem OYMAN–GİRGINER, Hayriye AKIL, M. Furkan TUFAN 2015 Yılı Tatarlı Höyük Kazısı Sonuçları	443
Latife SUMMERER Pompeiopolis (Paflagonya) 2015 Yılı Çalışmaları.....	455
Aslı ÖZYAR, Oya PANCAROĞLU, Elif ÜNLÜ, Agnès VOKAER Tarsus–Gözlükule Kazılarında Ele Geçen Erken İslami Dönem Buluntuları Hakkında Bazı Gözlemler	467
Musa KADIOĞLU, Canan ÖZBİL, Mustafa ADAK, Çiğdem GENÇLER GÜRAY, Yusuf POLAT, Hazal ERGİN, Rahşan TAMSÜ POLAT, Görkem YENİCE, Cem PALA 2015 Yılı Teos Kazı Çalışmaları (6. Sezon).....	485
Remzi YAĞCI 2015 Soli Pompeiopolis Kazıları	509
Ömer ÖZYİĞİT 2015 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları	519
Bahadır DUMAN, H. Hüseyin BAYSAL Tripolis 2015 Yılı Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları	539
Christopher H. ROOSEVELT, Sinan ÜNLÜSOY, Christina LUKE Kaymakçı Arkeoloji Projesi: 2015 Yılı Kazı Sonuçları.....	563
Mehmet IŞIKLI, Gülşah ÖZTÜRK, Umut PARLITI Van Ayanis Kalesi 2015 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları.....	587

TARSUS-GÖZLÜKULE KAZILARINDA ELE GEÇEN ERKEN İSLAMİ DÖNEM BULUNTULARI HAKKINDA BAZI GÖZLEMLER

Aslı ÖZYAR*
Oya PANCAROĞLU
Elif ÜNLÜ
Agnès VOKAER

Boğaziçi Üniversitesi'nin 2007 yılından itibaren Mersin İli, Tarsus ilçesinde Gözlükule höyüğünde başlattığı kazı çalışmalarına 2011, 2013 ve 2015 yılında ara verilerek depo çalışmaları ile devam edilmiştir.¹ Bu çalışmalar 30 Mayıs - 24 Haziran ile 12 - 24 Eylül 2011, 3 - 28 Haziran 2013, ve 24 Ağustos - 18 Eylül 2015 tarihleri arasında, Tarsus Müze Müdürlüğü nezaretinde ekip üyelerimiz tarafından yürütülmüştür.² Çalışmalarımız Boğaziçi Üniversitesi

* Prof. Dr. Aslı ÖZYAR, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Bebek P.K. 2, 34342 İstanbul/TÜRKİYE.

Doç. Dr. Oya PANCAROĞLU, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Bebek P.K. 2, 34342 İstanbul/TÜRKİYE.

Yrd. Doç. Dr. Elif ÜNLÜ, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Bebek P.K. 2, 34342 İstanbul/TÜRKİYE;

Yrd. Doç. Dr. Agnès VOKAER Université Libre de Bruxelles, Faculté de Philosophie et Sciences sociales, Département d'Histoire, Arts et Archéologie, Avenue Franklin Roosevelt 50 - 1050 Brüksel/BELÇİKA.

1 Kazıya önhazırlık olarak 2001-2006 yılları arasında yürütülen araştırmaların raporları ve 2007 yılından itibaren yapılan kazı çalışmalarının raporlarının basıldığı yayınlar için bkz. www.kulturvarliklari.gov.tr; ayrıntımları için bkz. www.tarsus.boun.edu.tr (yayınlar). KST Araştırmaların ilk 3 yılında yapılan çalışmalardan çıkan sonuçların derlemesi için bkz. Özyar, A. (ed.) *Field Seasons 2001-2003 of the Tarsus-Gözlükule Interdisciplinary Research Project*. İstanbul : Ege Yayınları 2005.

2 Depo çalışmaları A. Özyar ve E. Ünlü denetiminde yürütülmüştür. Bu çalışmalara katılanlar: 2011 yılında Doç. Dr. Oya Pancaroğlu, sanat tarihçisi (Boğaziçi Üniversitesi) Dr. Evrydiki Taspoulou, arkeolog (Boğaziçi Üniversitesi) Dr. Lubna Omar, paleozooloji (Graduate University for Advanced Science, Japonya) Dr. Joanita Vroom, Orta Çağ Seramik uzmanı (Amsterdam Üniversitesi) Türkan Pilavcı, doktora öğrencisi (Columbia Üniversitesi, ABD) Steve Karacic, doktora öğrencisi (Bryn Mawr College Üniversitesi, ABD) Yasemin Bağcı, doktora öğrencisi (Amsterdam Üniversitesi) Çiğdem Külekçioğlu, yüksek lisans öğrencisi (Boğaziçi Üniversitesi) Ali Güldüren, yüksek lisans öğrencisi (Boğaziçi Üniversitesi) Sinem Güldal, yüksek lisans öğrencisi (İstanbul Üniversitesi) Riha Prophet, lisans öğrencisi, (Bryn Mawr College Üniversitesi, ABD) Akshyeta Suryanaryan, lisans öğrencisi, (Bryn Mawr College Üniversitesi, ABD) Açelya Alkan Gözbaşı ve

5103 ve 8254 numaralı Tarsus Regional Project: Phase III and IV başlıklı Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ödenekleri ile desteklenmiş olup, ayrıca Boğaziçi Üniversitesi Vakfı Machteld J. Mellink Tarsus-Gözlükule Kazı Fonu katkısı ile yürütülmüştür.³

Söz konusu depo çalışmaları kapsamında Çukurova'nın batısında bulunan modern Tarsus kentinin güneyinde yer alan Gözlükule höyüğünün doğu tepesinde kazılan yaklaşık 500 metrekarelik bir alana yayılan beş aşamada 2007'den itibaren açığa çıkarılan Ortaçağ katmanlarında ele geçirilen Erken İslami Dönem küçük buluntularının belgeleme çalışmalarına devam edilmiş ve ilk değerlendirmeleri Oya Pancaroğlu tarafından yapılmıştır. Goldman dönemi Gözlükule kazılarında ele geçirilmiş ve aynı döneme tarihlenen ancak henüz yayınlanmamış olan malzeme ile de karşılaştırılarak incelenen bu malzemenin arasında dikkat çeken bazı buluntu grupları üzerine sürdürdüğü çalışmalar sonucunda Pancaroğlu aşağıdaki gözlem ve bilgileri aktarmıştır:

Steatit Buhurdanlar (Resim: 1)

Hem yeni dönem kazılarda hem de Goldman kazılarında ele geçirilen steatit (sabuntaşı) buhurdan (tütsü kabı) parçaları ilgi çekicidir. Bu tip buhurdanlar, İran,⁴ Irak, Suriye, Filistin ve Mısır'daki kazılarda ele geçirilmiş ve hemen hepsi 8.-10. yüzyıllara tarihlendirilmişlerdir. Geniş bir coğrafyada bulunmuş olmaları, buhurdanların yaygın bir şekilde günlük hayatta kullanıldığını göstermektedir.

Elif Topaç, restorasyon-konservasyon, Bengü Kılıçbeyli, çizim; 2013 yılında Doç. Dr. Oya Pancaroğlu, sanat tarihçisi (Boğaziçi Üniversitesi) Yard. Doç. Dr. Agnes Vokaer, arkeolog (Libre de Bruxelles Üniversitesi, Belçika) Türkan Pilavcı, doktora öğrencisi (Columbia Üniversitesi, ABD) Serdar Yalçın, doktora öğrencisi (Columbia Üniversitesi, ABD) Steve Karacic, doktora öğrencisi (Bryn Mawr College Üniversitesi, ABD) Yasemin Bağcı, doktora öğrencisi (Amsterdam Üniversitesi) Çiğdem Külekçioğlu, yüksek lisans öğrencisi (Boğaziçi Üniversitesi) Ali Güldüren, yüksek lisans öğrencisi (Boğaziçi Üniversitesi) Emrah Yergin, mimar (Ortadoğu Teknik Üniversitesi); 2015 yılında Türkan Pilavcı, doktora öğrencisi (Columbia Üniversitesi, ABD) Yasemin Bağcı, doktora öğrencisi (Amsterdam Üniversitesi) Sinan As, yüksek lisans öğrencisi (Boğaziçi Üniversitesi) Altuğ Altuğ, lisans öğrencisi.

3 Boğaziçi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projelerine, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ve Boğaziçi Üniversitesi Vakfı'na destek ve katkıları için teşekkür ederiz.

4 Susa'dan örnekler için bkz. Musée du Louvre MAO S.197 ve MAO S.201; Nişapur'dan örnekler için bkz. Metropolitan Museum of Art, New York MMA 37.40.48 ve 38.40.115.

dıklarına işaret eder. Burada söz konusu olan sabuntaşı buhurdanlar, mangal veya ocak üzerinde ısıtılmaları fikriyle üretilmiş olmalıdırlar.

Erken İslam Döneminde, özellikle Arabistan Yarımadası'nda önemli bir sabuntaşı endüstrisinin varlığı öteden beri bilinmektedir. Bu endüstrinin 8. ve 10. yüzyıllar arasında aktif olduğu görülmektedir ve Tarsus'taki buhurdanların da buradan ihraç edilmiş olmaları muhtemeldir. Tütsü olarak yakılan reçinelerin en başında gelen buhur (frankincense) ve mür'ün (myrrh) de çağlar boyunca Arabistan'dan (özellikle Yemen'den) lüks tüketim ürünü olarak ihraç edildiği bilinmektedir. Bu bağlamda, daha erkene tarihlenen güney Arabistan menşeli bir buhurdan tipinin Abbasi Döneminde kullanılanlara bir prototip olması muhtemeldir.⁵

Tütsünün Antik çağlardan beri kutsal mekânlarla olan ilişkisine ek olarak günlük hayatta da yer aldığı, hatta tıbbi tedavilerde kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca Abbasi Döneminde önem kazanan zarafet ve görgü kuralları içinde, tütsüden elde edilen hoş kokuların rağbet konusu olduğu bilinmektedir. Bu tip buhurdanların Gözlüküle'de bulunması bize Abbasi Dönemine tanıklık etmiş olan yerleşimin sosyal ortamı hakkında iyi bir fikir vermektedir.

Kaymaktaşıdan Yapılma Kapaklı Kutular (Resim: 2-4)

Tarsus-Gözlüküle'de bulunan Erken İslam Dönemi eserleri arasında kaymaktaşıdan (İng. alabaster) yapılmış obje fragmanları dikkat çekmektedir. Hem Goldman kazılarında hem halihazırdaki kazı projesinde bulunan bu fragmanların çoğunlukla silindirik forma sahip kapaklı kutulara ait oldukları anlaşılmaktadır. Kutuların çapları 12 cm.yi, yükseklikleri ise 5-6 cm.yi geçmemektedir. Kapaklar genellikle düz olup, bazılarının ortasında topuz biçimli küçük bir tutamaç görülmektedir. Gözlüküle'de bulunan fragmanlardan iki tanesinin hem kapak hem tabak işlevi için tasarlandığı söylenebilir. Bazı fragmanlarda kazıma tekniğinde yapılmış bezemeler görülmektedir. Tutamaçlı bir kapağın üzeri ise, iki konsantrik daire içine çepeçevre yerleştirilen, yazı benzeri işaretler ile bezenmiştir (Çizim: 1).

5 Örneğin bkz. British Museum BM. 113230 (1915,0710.5); BM113231 (1915,0710.6).

Kaymaktaşından üretilmiş bu kutuların ve kapakların neredeyse hepsinde görülen eş merkezli daire izleri, yapımlarında torna kullanıldığını göstermektedir. Kaymaktaşı, antik çağlardan beri özellikle Mısır ile ilişkilendirilmiş olup, kozmetik veya aromatik (parfümlü) malzemelerin saklanması için kullanılan *alabastron* adlı minyatür kaplar bağlamında tanınmıştır. Nitekim, Yunanca *alabastron* kelimesinin etimolojik olarak eski Mısır'da kaymaktaşı yataklarının bulunduğu yerin adından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nil vadisinden çıkan kaymaktaşı çoğunlukla kalsit olarak tanımlansa da, farklı bir mineralojik yapıya sahip ancak benzer görünümlü olan jipse de (İng. gypsum) sıklıkla kaymaktaşı denmektedir. Jips, Akdeniz havzasında yaygın olarak bulunurken, kalsitin genellikle Mısır menşeli olduğu anlaşılmaktadır. Gözlüküle'de bulunan kaymaktaşı fragmanlarının da 9.-10. yüzyıllarda Mısır'dan ithal edilmiş objelere ait olma olasılığı kuvvetlidir. Bu fragmanların kalsit yapısı, asitle temas sonucu ortaya çıkan kabarcık tarzında yüzeysel deformasyondan da anlaşılmaktadır.

Kaymaktaşından üretilen bu silindirik formlu kapaklı kutuların bir çeşit kozmetik ve/ya aromatik ürün saklama işlevi taşıdığı düşünülmektedir. Abbasi döneminde uzun mesafeli ticaret yollarıyla lüks tüketim malzemesi olarak ithal edilen aromatik maddelere yoğun bir ilgi vardı. Bu maddelerin en pahalılarından olan amber (İng. ambregris) Hint Okyanusu'ndaki balinaların sindirim sisteminde bulunan mum kıvamında bir salgıdan, misk (İng. musk) ise Tibet ve Çin'deki bir geyik türünün erkeğinin salgı bezlerinden elde edilen bir maddeden oluşmaktaydı. Erken İslam Döneminin en makbul parfümü olarak bilinen *ghaliya*, amber ve miskin ben (moringa) yağı ile karışımından elde ediliyordu. *Ghaliya*, Endülüs'ten İran'a kadar uzanan geniş bir coğrafyada elit zümrelerin rağbet ettiği bir karışım idi ve diğer benzer aromatik karışımlar gibi merhem kıvamındaydı. Abbasi Dönemi Arapça kaynaklarından *ghaliya* ve benzeri parfümlerin, varlıklı kadınların çeyizlerinde bulunduğunu ve hatta uluslararası diplomatik hediye olarak takdim edildiğini anlıyoruz. Bu pahalı ürünleri saklamak için kaynaklarda cam veya gümüş kaplardan bahsedilse de kaymaktaşından yapılmış kutu veya kapların ortaçağ Mısır bağlamında çeyiz listelerinde yer aldığını 11. yüzyıl ve öncesine ait Geniza belgelerinden tespit etmek mümkündür. Dolayısıyla, kaymaktaşının

Mısır'da Antik Çağda olduğu gibi Ortaçağda da aromatik maddeler ve merhemlerle ilişkilendirildiğini düşünebiliriz.

Sonuç olarak, Gözlüküle'de bulunan kaymaktaşı fragmanları Abbasi Döneminde Tarsus'un Mısır'la olan yoğun ilişkilerinin bir göstergesi olarak algılamak mümkündür. Hem kaymaktaşı kaplar hem de içinde saklanan karışımlar muhtemelen Mısır'dan bir lüks tüketim maddesi olarak Tarsus'a ithal edilmekteydi.

Cam Eserler (Resim: 5-7)

Hem Goldman kazılarında hem de son dönem yapılan Boğaziçi Üniversitesi kazılarında 9. - 10. yüzyıla tarihlenebilecek çok sayıda cam parçası, bulunmuştur. Bu cam malzemenin en çok göze çarpan parçaları arasında, erken İslam Döneminde Irak, Suriye ve Mısır'da üretildiği bilinen lüster tekniği ile bezenmiş olanlardır.

Lüster tekniğinin İslam seramik sanatında önemli bir yeri olsa da, bu tekniğin ilk olarak Geç Antik Dönemde cam üzerinde geliştirilmiş olduğu aşikârdır. Mısır'da 3. - 4. yüzyılda icat edildiği düşünülen lüsterli cam süsleme tekniğinin, erken Abbasi Döneminde önemli bir ivme kazandığını ve Şam, Rakka, Fustat ve Samarra gibi merkezlerde üretildiğini günümüze gelen tarihli örneklerden söylemek mümkündür. Lüster tekniğinde cam objeler, metal pigmentler içeren solüsyonlar ile boyanıp özel şartlarda fırınlanarak bezenir. Kullanılan boya solüsyonlarının gümüş veya bakır pigmentler içerdiği tespit edilmiştir. Cam obje boyandıktan sonra düşük ısıda fırımlandığında, solüsyonun içindeki gümüş veya bakır partiküller cam yüzeyi ile kaynaşır ve camın kendisini sarı ve kahverengi tonlarında boyar. Bu sebeple, lüster tekniği İngilizce'de "luster painted" veya "luster stained" olarak tabir edilir ki bu ikinci ibare metalik boyanın cam ile bizzat kaynaştığını ifade eder.

2010 yılında neredeyse tüm parçaları ele geçirilen bir küçük şişe lüster tekniğinde bezenmiştir. Bu bezemeler, çok açık mavi (aquamarine) renkli şeffaf camdan üretilmiş olan şişenin gövdesinde yoğunlaşır. Gövde bezemesi birbirine paralel şeritlerle belirlenmiş olup, en üst şeridin içinde Kufi stilinde

yazılmış Arapça bir yazı vardır. Bu şeridin altında ise eşit aralıklarda konumlanmış dört adet madalyon vardır. Madalyonların etrafında, paralel çizilmiş şeritlerde ve Kufi yazıda aynı kahverengi tonda lüster boya kullanılmıştır. Madalyonların içi ise lüster tekniğinde pek rastlanmayan gri-gümüş renginde boyanmıştır. Bu gri-gümüş rengin özgün ya da daha sonradan (toprak içinde kimyasal bir reaksiyon sonucu) oluşmuş olma ihtimali vardır. Lüster tekniği için olağandışı sayılabilecek bu durum ileriki yıllarda araştırılacaktır. Ana hatlarıyla, bu şişenin kompozisyonu ve iki renk lüster boyanın kullanımı, Goldman kazılarında bulunan bir şişe fragmanının bezemesini biraz andırır.

Bezeme, gövdenin üst kısmına (yani şişenin boynuna) doğru uzanır fakat bu bölgedeki lüster boyanın daha silik olmasından dolayı desenleri ayırt etmek pek mümkün değildir. Arapça yazı da yer yer silik oluşu ve objenin noksan kısımlarına denk gelmesinden dolayı henüz deşifre edilememiştir. İslam epigrafi uzmanı Dr. Manijeh Bayani (Londra) fotoğraflar üzerinden incelediği yazının sadece iki kelimesi için şimdilik kesin olmayan bir öneride bulunmuştur “hakikaten, o” anlamında kullanılan bir vurgu olan (*innahu*) ve “en güzel/ veya en güzeli” anlamında (*ahmali/ajmali* ...). Şişenin konservasyonu tamamlandıktan sonra yazının silik kısımları daha iyi fotoğraflandığı zaman Dr. Bayani tarafından tekrar incelenecektir.

Abbasi cam literatüründe 8. - 10. yüzyıla tarihlendirilen ve üzerinde yazı bulunan az sayıda lüster obje vardır.⁶ Şam ve Fustat gibi önemli merkezlerde üretilmiş olan bu yazılı örneklerin, hem yazı hem de diğer bezeme unsurları itibariyle bizim şişeye göre daha incelikli bir şekilde tasarlandıklarını söylemek mümkündür. Bu izlenimden hareketle, bu şişenin Tarsus’da üretilmiş olma ihtimali akla gelmektedir. Nitekim, Tarsus’daki Roma Dönemi hamamının, Ortaçağda cam işliği olarak kullanıldığı kazılarla tespit edilmiştir; ancak, bu işliklerdeki üretimde lüster tekniğinin uygulanıp uygulanmadığını henüz bilmiyoruz. Öte yandan, Tarsus-Gözlükule’de bulunan diğer ithal lüks tüketim malzemeleri (özellikle Irak menşeli seramikler) göz önünde tutulduğunda, bu şişenin ve burada bulunan diğer lüster bezemeli cam fragmanların Suriye veya Mısır’dan (hatta Irak’tan) ithal edilmiş olması da mümkündür.

6 Örneğin bkz. Corning Museum of Glass 69.1.1.

Her halükarda, bu yazılı şişeyi Tarsus-Gözlüküle’de bulunan birçok Abbasi Dönemi yazılı seramik örnekleriyle beraber değerlendirerek, burada 9. – 10. yüzyıllarda lüks eşya tüketiminde yazılı objelerin özel bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür.

Bronz Tıp Aletleri (Resim: 8-9)

2007’den beri yürütülen yeni kazılarda Ortaçağ katmanlarında ele geçirilen Tarsus-Gözlüküle’deki yerleşimin erken İslam Dönemine (8. – 10. yy.) ait 9 bronz obje, tıp aletleri olarak tanımlanabilir. Bu aletler, 10 – 15 cm. arasında çubuk formundadır ve dökme tekniği ile üretilmiştir. Bazıları muntazam bir silindirik forma sahiptir; diğerlerinde ise uç kısma doğru hafif ama belirgin şekilde bir kalınlaşma görülür. Çubukların birkaçında prizmatik veya küre şeklinde boğumlar göze çarpar; bunlar hem dekoratif hem de aletin kullanımını belirleyen ve itina ile tasarlanmış unsurlardır. Aletlerin yüzeyleri cilalı, en uçları ise ekseriyatla sivri veya delici olmayıp, yuvarlanmıştır.

Bu çubukların tümünü, Antik çağlardan – özellikle Roma Döneminden – beri tıp aletleri arasında oldukça temel bir konuma sahip olan “sonda” ya da “cerrah mili” olarak tanımlamak mümkündür. Latince *specillum*, Yunanca (*mili*) μήλη, Arapça ise *mirwad* veya *misbâr* olarak bilinen sonda (İng. “sound” veya “probe”), aslında birden çok işlev görme özelliği olan bir alettir. İnsan vücudunda oluşan apse ve fistül gibi kovukları incelemeye, merhem sürmeye, ısıtılarak tedavi amaçlı doku yakmaya/dağlamaya (İng. “cauterization”) ve küçük havanlarda ilaç (veya kozmetik) hazırlamaya uygun olabilen bu sondaların aynı zamanda damla damlatmak için de kullanıldığı bilinmektedir. Bu son işlev için, damla olarak kullanılacak solüsyona bir kumaş veya pamuk parçasının batırılıp sondanın ortasına sarılıp sıkılması suretiyle, solüsyonun sondanın yüzeyinden kontrollü bir şekilde hedefine doğru akıtılıp damlatılması sağlanabilmekteydi. Sondaların kalınlaşan uçlarının özellikle bu akıtma işlevi için tasarlandığı söylenebilir. Modern tıp öncesi üretilen sondalar arasında yaygın olan çift veya çok işlevsellik durumu, Tarsus-Gözlüküle örneklerinden de görüldüğü üzere, bu aletlerin bir ucunun kaşık, kepçecik (İng. “scoop”), çengel, neşter veya spatüla olarak tasarlanmalarından anlaşılacaktır.

Tarsus-Gözlüküle’de bulunan bronz sondalar arasında bir ucu damla biçimi-

minde bir kaşık veya kepçecik şeklinde üretilmiş olanı oldukça dikkata değerdir. Bu kepçecik, bir kaptan ilaç almakta kullanılabilceği gibi muhtemelen bir yaranın içini boşaltmaya veya kazımaya ("küretaj") uygun olarak tasarlanmıştı. Bu aletin uzun sapını da, kalınlaşan ucu itibariyle, basit bir sonda olarak görmek mümkündür. Bir diğer alet ise, antik Yunanca da *dipyrenos mêlê* veya *amp-hismilos* olarak adlandırılan, çift taraflı sonda olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tip sondanın ortasındaki dekoratif boğum aynı zamanda tutacak yeri olmalıdır. Sondanın iki ucu birbirinden farksız olsa da esas işlevselliği peşpeşe iki ayrı işlem (örneğin, doku yakmak ve merhem sürmek) için kullanılabilmesinden kaynaklanır. Epey yaygın bir alet olan bu çift taraflı sondanın Tarsus-Gözlükule'de iki örneği bulunmuştur. Tarsus-Gözlükule bronz tıp aletleri arasında diğerlerinden oldukça daha kısa bir örneği de vardır. Yaklaşık 7 cm. uzunluğundaki bu örneğin, tıbbi veya cerrahi uygulamadan ziyade ilaç veya kozmetik ürün hazırlamak için tasarlanmış olması muhtemeldir. Bulunan örnekler arasında en dekoratif boğumlara sahip olması, bu küçük çubuğun sonda değil de minyatür ve estetik bir havan tokmağı işlevi gördüğünü akla getirir.

Bu konuda bir dikkat çeken husus da bu döneme ait tabakaların açığa çıkarıldığı Goldman dönemi kazılarında hiç tıp aletlerine rastlanmamış olmasıdır. Demek ki bu gibi aletler höyük üzerine yayılan yerleşim yerinin her tarafında kullanılmamış, bir diğer deyiş ile kullanımları sadece belli bir alan, belki de içinde bir tabibin yaşadığı bir yapı ile sınırlı idi.

Erken İslam Döneminde üretilmiş olan sonda gibi aletler, Roma Döneminde kullanılan tıp aletlerinin devamı olarak kabul edilebilir. Bu süreklilik aslında genel olarak tıp alanındaki teorik ve pratik bilginin Antik çağlardan İslam Ortaçağına dek pekiştirelerek süregelmesinin önemli bir göstergesidir. 8. yüzyılın ikinci yarısında Abbasi halifelerinin bizzat başlattığı (ve takriben 200 yıl boyunca sürdürülen) Yunanca'dan Arapça'ya çeviri akımı ("Translation Movement") sayesinde Yunan-Roma tıp mirası İslam dünyası tarafından devralınmış ve üzerine yeni keşifler ve yaklaşımlar inşa edilmişti. Tıp aletleri de bu bağlamda gelişmiş ve özellikle cerrahi alanındaki gelişmeler yeni aletlerin türetilmesine yol açmıştı. Tarsus-Gözlükule'de bulunan bu tıp aletlerinin üretildiği 8. 9. ve 10. yüzyıllar, İslam tıp tarihi için oldukça fazla önem arz eder. Dönemin en meşhur hekim ve cerrahı, Endülüslü Ebu'l-Kasım el-Zehrâvî (Batı'daki adıyla Abulcasis, öl. 1009), 30 kısımdan oluşan *Kitab el-*

Tasrif adlı tıp ansiklopedisi mahiyetindeki yapıtında 200 kadar tıp aletini de tasvir etmiştir.

Abbasi Dönemi Sırsız ve Bezemesiz Seramikler

Bu çalışmaların yanı sıra yeni dönem Tarsus-Gözlükule kazılarında Erken İslami Dönemi kapsamında açığa çıkarılan büyük bir konut alanının içinden ve etrafındaki çöp çukurlarında ele geçirilen sırsız, gündelik çanak çömlekler ve pişirme kapları Yrd. Doç. Dr. Agnes Vokaer tarafından incelenmektedir. Goldman kazılarında bulunan sırlı ve bezemeli seramikler ise Yasemin Bağcı tarafından Amsterdam Üniversitesi'nde bir doktora tezi kapsamında çalışılmaktadır. Bunlar Boğaziçi Üniversitesi kazılarından çıkan seramiklerle birebir örtüşür. Tarsus-Gözlükule kazılarında bulunan seramikler stratigrafik olarak sağlam kontektlerde bulunduğu için Goldman kazılarında bulunanlara da katkısı büyüktür. Tarsus-Gözlükule kazılarında bulunan Abbasi Dönemi seramiklerinin form analizlerinin yanısıra üretim ve tüketim ağlarının daha iyi anlaşılabilmesi için petrografik çalışmalar da başlatılmıştır. Sırsız ve bezemesiz ortaçağ seramiklerinin hamurlarının laboratuvar ortamında mikroskopik olarak incelenmesi için etütlük seramiklerden 67 tane örnek alınmıştır. Ayrıca toplam 10 adet pişirme kabından yurtiçi kurumlarda petrografik ve kimyasal analiz yapılabilmesi için örnek alınarak numuneler hazırlanmıştır.

Dr. Agnes Vokaer'ın aktardığı üzere bu katmanlardan çıkan seramikler özellikle 9. yy. Bilad al-Şam'da yaygın olarak kullanılan Abbasi Dönemi seramikleri ile örtüşmektedir.

Pişirme Kapları (Resim: 10)

Tarsus-Gözlükule'de gündelik kullanım seramikleri arasında özellikle pişirme kapları dikkat çekmektedir. Emevi Döneminde Geç Antik/Bizans geleneğinin devamı olan pişirme kaplarının yerine Abbasi Döneminde Kuzey Suriye bölgesinde yaygın olan boyunsuz güveç tipi pişirme kapları kullanılmaya başlanır. Tarsus-Gözlükule'de de bu değişim açık bir şekilde görülür. Bu bağlamda yerleşimdeki ortaçağ seramikleri arasında M.S. 7. yy. ortasından 10. yy.a kadar tarihlenen iki farklı pişirme kabı formu tesbit edilmiştir. Bunlardan biri Yemen ve Arabistan'dan tanınan, steatit taşından güveçlerin

seramik taklidi olarak üretilmiş olanlardır. Bilad al-Şam’da Erken İslami Dönemin başından itibaren steatitten üretilen pişirme kapları, kandiller ve buhurdanların (buhurdanlar için bkz. yukarıda) kullanımı yaygındır. Tarsus-Gözlükule’de ele geçirilen steatit taş kapların seramik taklitlerden en tipik olan güveç tipi kaplar düz gövdeli, düz veya yuvarlatılmış dipli, üstü düzlenmiş kalın ağızlı 2, 3 veya 4 adet üçgen şeklinde tutamaklıdır. Yüzeyleri perdahlıdır. Dolayısıyla hem şeklen, hem renk bakımından hem de parlak yüzeyleri ile taş kapları taklit ettikleri aşikardır. Fakat üretim tekniği olarak iki ayrı yöntem uygulanmıştır: biri siyah veya kahverengi kalsit katkılı bir hamurdan yapılarak perdahlanmış olanlar, diğeri ise mineral katkılı aşağıda bahsedilen “Brittle Ware” geleneğinde üretilenlerdir.

Tarsus-Gözlükule pişirme kapları arasında diğeri önemli grup “Brittle Ware” olarak tabir edilen bir cins hamurdan yapılan güveçlerdir. Suriye bölgesinde Roma Döneminden Erken İslami Döneme kadar kullanılan, “kırılgan mal” anlamına gelen, kendine özgü yoğun demirli bir hamurdan yapılan pişirme kapları için “brittle ware” tabiri kullanılır. Tarsus’ta en sık rastlanılan “brittle ware” pişirme kabı formu ise küre biçimli, yuvarlak hatlı olup taş taklidi çömlek tipinden oldukça farklıdır. Bu seramiklerden 2014’te alınan kil örneklerinin mineralojik XRF analizlerinin sonuçlarına göre bu kapların bir kısmının Antakya’da olması muhtemel *brittle ware workshop 1* olarak tanınan bir üretim merkezinde yapıldıkları anlaşılmıştır. Yapılan analizler bir diğeri hamurun da Roma ve Geç Antik Döneminden beri faal olan ve Abbasi Döneminde de kullanılmaya devam edilen ikinci bir üretim merkezine işaret etmektedir. Bu üretim merkezinin neresi olduğu bilinmemekle beraber bu gibi bir teknolojik devamlılığı göz önünde bulundurduğumuzda bu seramik işliğinin Tarsus veya civarında olduğunu düşünebiliriz.

Özetlersek Abbasi Dönemi pişirme kapları bir yandan polikrom lüster seramikleri gibi daha geniş bir coğrafi alana yayılan, bir anlamda uluslararası çapta gelişen Erken İslami seramik ve mutfak geleneğini yansıtır. Örneklerini gördüğümüz “brittle ware” güveçler tüm Levant boyunca ve Irak’ta Abu Sarifa’ya kadar uzanan bir dağılıma sahiptir. Bir yandan da kuzeydoğu Akdeniz bölgesinde yaygın olarak kullanılan form ve hamur formülü ile üretilen daha yerel bir sınıf da mevcuttur. Ayrıca güney Arabistan steatit pişirme kaplarının seramik taklitlerinin bulunması ve bunların bir kısmının kuzey Suriye

bölgesinin eski bir geleneği olan “brittle ware” hamurundan yapılmış olması sebebiyle Tarsus-Gözlüküle’deki mutfak ve yemek kültürünün son derece karmaşık bir sentezi yansıttığını söyleyebiliriz. Önümüzdeki yıllarda yapılacak petrografik analizler Gözlüküle’de ele geçirilen pişirme kaplarının üretim merkezleri ile ilgili daha ayrıntılı bilgi verecektir.

Deve Tüyü Renkli, Bezemesiz ve Sırsız Çömlekler (Resim: 11-12)

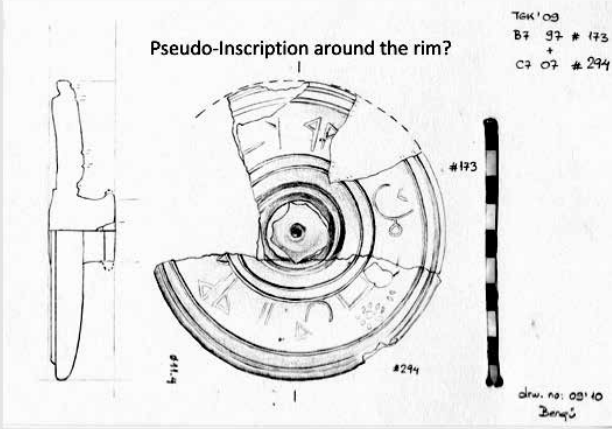
Çanak çömleklerin çoğunluğu deve tüyü renkli, kalker katkılı hamurlu, bezemesiz ve sırsız seramiklerden oluşur ve Tarsus-Gözlüküle’de bulunan formlar geniş bir coğrafyada dağılım gösterirler. Bu grubu oluşturan belli başlı ve tipik formlar, farklı boylarda üretilmiş olan, ağız kenarları dışa dönük leğenler, farklı derinliklerde kulplu veya kulpsuz kaplar ve kâseler, bir de tek kulplu, gene ağız kenarları dışa dönük maşrapalardır. Maşrapaların bir kısmı polikrom olarak da üretilmiştir. Kâselerin bir kısmının ağız kenarları bükümlüdür. Sofrada sıvı tüketimi için kullanılan tipik formlar ise omuzları ve dipleri keskin omurgalı, farklı boylarda üretilen sürahilerden oluşur. Bu seramik grubu Abbasi Döneminde kuzey Suriye’de Hadir Kinasrin veya Rakka, güneyde Yaffa’nın yakınında Yund Filastin’in merkezi Ramla ve doğuda Kasr el-Hayr el-Şarki’ye kadar uzanan bir coğrafyada yaygın olarak kullanılmıştır.

Bunlar dışında şimdilik başka benzerlerine rastlanmadığı için buraya özgü olduğunu düşündüğümüz ağız kenarı kapak veya bez tutturulabilecek şekilde çıkıntılı, boynu yivli, çift kulplu testiler vardır.

Bütün bu Abbasi geleneğinde üretilmiş sırsız, bezemesi seramiklerin arasında dikkat çeken kırmızimsı-gri renkli *amphora* ise 9. ile 10. yy. arasına tarihlenmektedir ve Karadeniz bölgesinden üretilmiş bir Bizans *amphorası* olmalıdır (Resim: 13). Bu da Abbasi Döneminde Tarsus-Gözlüküle yerleşiminin Suriye/Mezopotamya bölgesi ile kurduğu çok yakın kültürel ilişkilerinin yanısıra komşusu Bizans ile de ticari ilişkilerini koparmadığına işaret eder.

Çalışmalarımıza izin veren ve destek olan Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne, Tarsus Müzesi Müdürlüğü’ne ve bu müzelerdeki değerli uzmanlara yaptıkları katkılar için en içten teşekkürlerimizi ekip olarak sunarız.

Tarsus-Gözlükule *B.U. Excavations 2009*
Early Islamic Alabaster Lid with Knob Handle

Drawing: Bengü Kılıçbeyli Godon TKG 2009

Çizim 1: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen kaymaktaşıdan yapılmış, yazı benzeri bezemeli kutu kapağı.

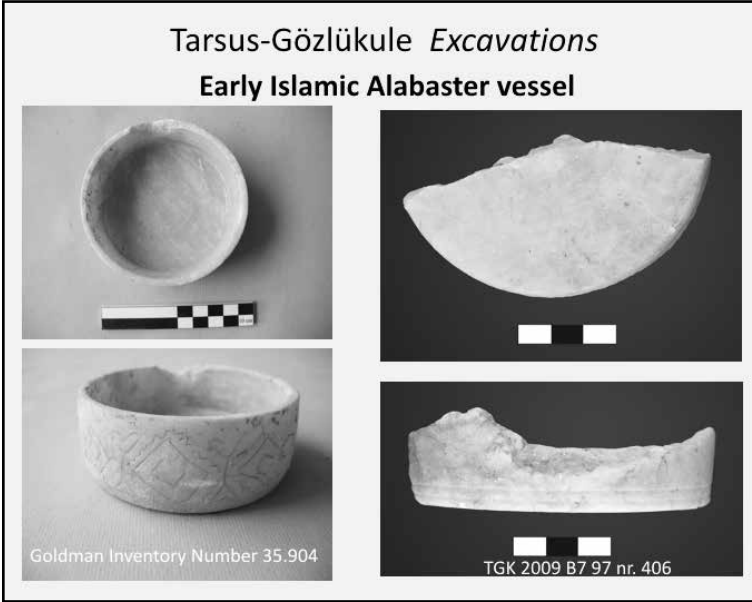
Tarsus-Gözlükule
New B.U. Excavations

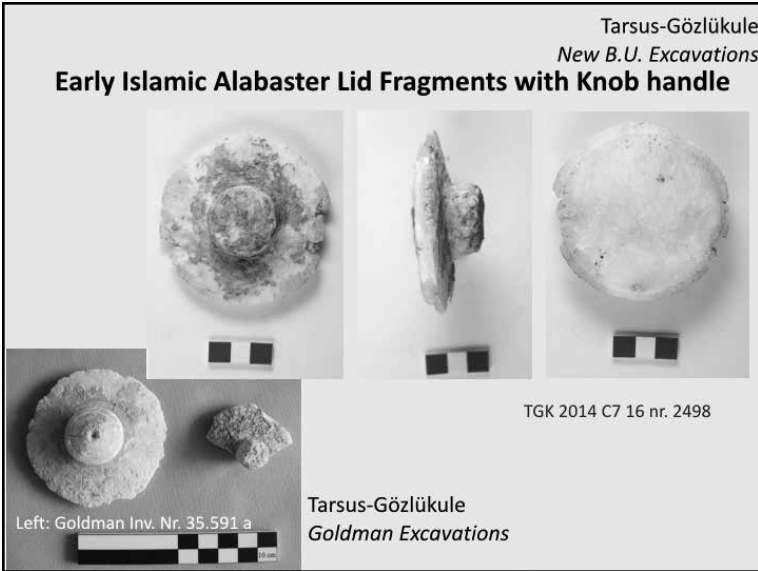
Early Islamic
Steatite Incense Burner Fragments

Tarsus-Gözlükule
Goldman Excavations

Resim 1: Tarsus-Gözlükule kazılarında ele geçen steatit buhurdan parçaları, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

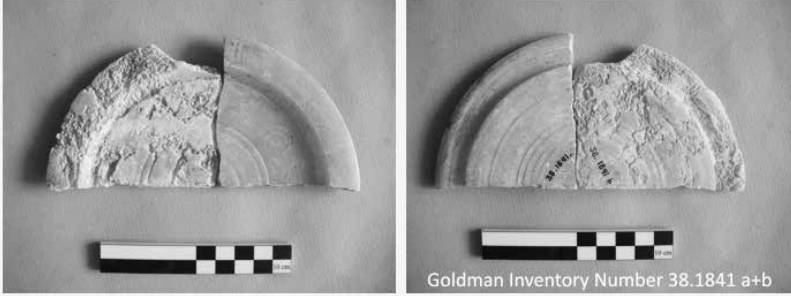

Resim 2: Tarsus-Gözlüküle kazılarında ele geçirilen kaymaktaşından yapılmış kutu parçaları, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Resim 3: Tarsus-Gözlüküle kazılarında ele geçirilen kaymaktaşından yapılmış tutaçlı kutu kapakları, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule *Goldman Excavations 1938*
Early Islamic Alabaster Plate or Lid Fragment

**Fragment of a plate or lid without a handle;
note incised decoration on top surface (left)**

Resim 4: Tarsus-Gözlükule Goldman kazılarında ele geçirilen kaymaktaşıdan yapılmış kapak veya tabak, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule *B.U. Excavations 2010*
Fragments of an Early Islamic Luster Decorated Glass Cup

TGK 2012 C7 07 nr. 721

Resim 5: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen lüster boyalı bir cam esere ait parçalar, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule *Goldman Excavations 1936*
Early Islamic Luster Decorated Glass fragment

Goldman Inventory Number 36.1264a

Goldman Inventory Number 36.1299a

Resim 6: Tarsus-Gözlükule Goldman kazılarında ele geçirilen lüster boyalı cam şişe fragmanları, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule *B.U. Excavations 2010*
Early Islamic Luster Decorated, Inscribed Glass Bottle

TGK 2010 C7 17 nr. 2116

Resim 7: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen Erken İslami Dönem lüster boyalı, yazılı cam şişe, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule *B.U. Excavations*
Early Islamic Medical/Pharmaceutical/Cosmetic Tools

TGK 2009 B7 97 nr. 258

TGK 2010 C7 06 nr. 609

TGK 2010 C7 16 nr. 1179

TGK 2009 C7 06 nr. 446

TGK 2009 C7 17 nr. 699

Resim 8: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen Erken İslami Dönem bronz tıp aletleri, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule *Goldman Excavations*

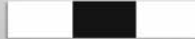
Early Islamic Period Medical Tool

Greek designation of tool δῖπύρηνος μήλη or ἀμφίσιμιλος

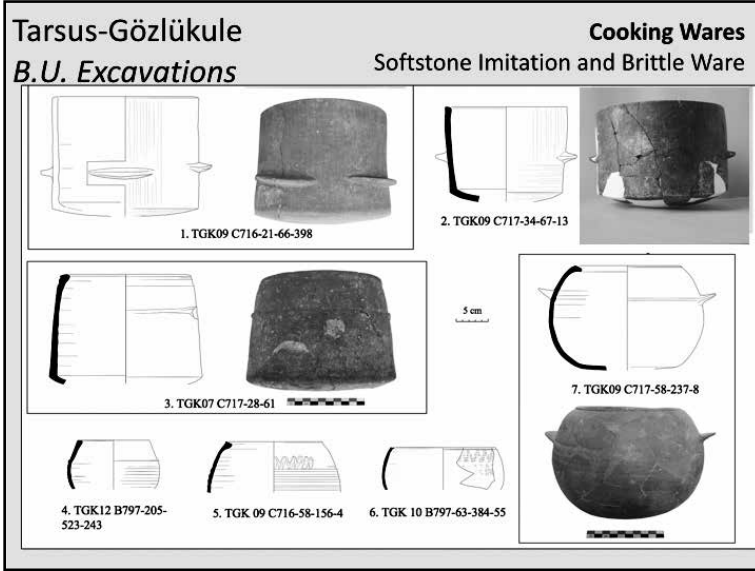
TGK 2012 C7 07 nr. 689

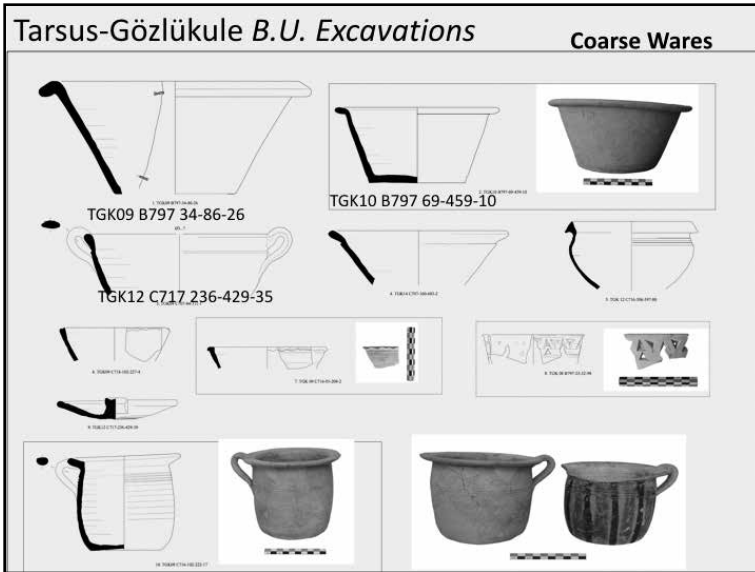
TGK 2014 C7 16 nr. 2532

Resim 9: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen Erken İslami Dönem bronz, iki taraflı sonda, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

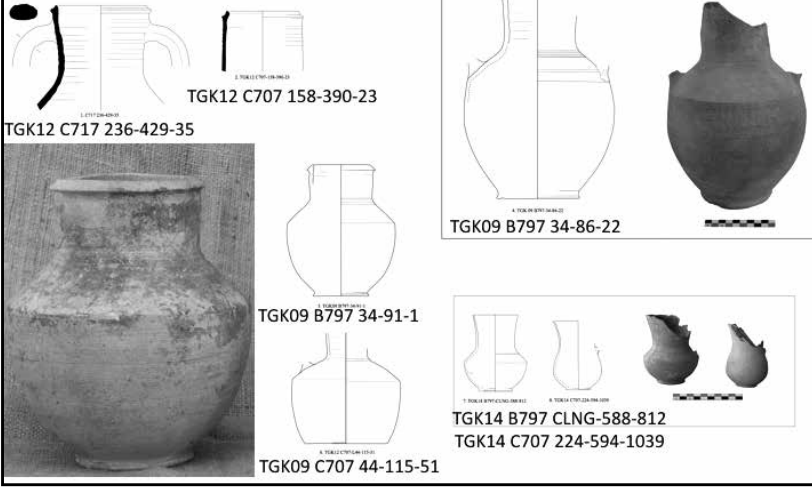
Resim 10: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen Erken İslami Dönem pişirme kapları, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Resim 11: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen Erken İslami Dönem deve tüyü renkli, bezemesiz, sırsız seramikler, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule B.U. Excavations

Coarse Wares

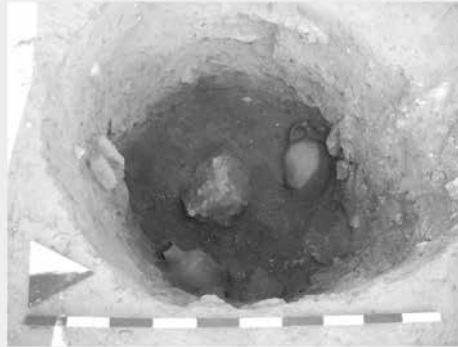

Resim 12: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen Erken İslami Dönem deve tüyü renkli, bezemesiz, sırsız seramikler, Ortaçağ katmanı, Erken İslami Dönem.

Tarsus-Gözlükule B.U. Excavations 2009 Amphora

TGK 09 B797-34-108-1

Trench B7 97 Medieval Trash Pit Loci 34/9

Resim 13: Tarsus-Gözlükule Boğaziçi Üniversitesi kazılarında ele geçirilen 9.-10. yy. Bizans amphorasi, Ortaçağ katmanı.